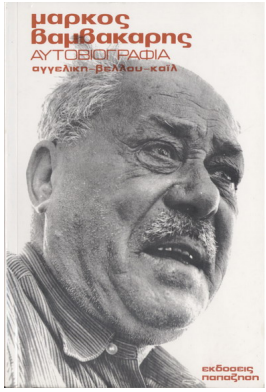

Η περίπτωση της βιογραφίας του Μάρκου, συγγενεύει με την νεώτερη ιστορία μας. Αυτής που ξεκινά από τον Αύγουστο του '36 και ολοκληρώνεται με το τέλος της Απριλιανής δικτατορίας. Για αυτήν την περίοδο, προκειμένου να αρχίσουν να αποκτούν οι πληροφορίες μια αντικειμενική ροή, έπρεπε να φθάσουμε στα τέλη της δεκαετίας του '70.

Οι αιτίες που προσπάθησαν να αποκλείσουν μια σειρά από μουσικές εκφράσεις, είναι αφ΄ενός μεν οι ίδιες με τις αιτίες που γέννησαν αυτές τις εκφράσεις (αποκλεισμός, περιθοριοποίηση), αφετέρου οι ίδιες που απαγόρευσαν μια ακολουθία από ευρύτερες συμπεριφορές, οι οποίες βρίσκονταν μακριά, αν όχι απέναντι από τον πολιτικά "ορθό" δρόμο, από τον ισχύοντα κοινωνικό "καθωσπρεπισμό".

Για αυτό και η ασύμμετρη, η ανακριβής ακόμα και πλαστή σε πολλά σημεία καταγραφή του παρελθόντος σε εκείνες τις πτυχές, καθώς δεν βόλευε το συντηρητικό και εν πολλοίς κενό, ιδεολόγημα της εξουσίας.

Έπρεπε να φτάσουμε στο 1978 και την βιογραφία του Μάρκου να επιμεληθεί μια Ελληνίδα που δεν ζούσε πια στην Ελλάδα. Η δουλειά βάσης βεβαίως είχε ξεκινήσει πολύ νωρίτερα. Λίγο μετά τα μέσα της δεκαετίας του '60 μια μικρή ομάδα φοιτητών (Νέαρχος Γεωργιάδης, Κική Καλαμαρά κ.ά.) με αγάπη για την ιστορία του ρεμπέτικου έρχεται σε επαφή με τον Μάρκο και αρχίζει να καταγράφει τις αφηγήσεις για το παρελθόν του. Ένα μεγάλο μέρος των αφηγήσεων είχε καταγραφεί και από τον τραγουδιστή Μιχάλη Χατζηαντωνίου.

Το 1967 η Αγγελική Βέλλου-Κάιλ έρχεται γνωρίζεται με το Μάρκο και το ήδη υπάρχον υλικό περνάει στα δικά της χέρια για να το εκδώσει στην Αμερική.

Αυτό της ζήτησε ο Μάρκος, καταλαβαίνοντας πως το περιεχόμενο των αφηγήσεων του δεν θα περνούσε τη λογοκρισία της στρατιωτικής δικτατορίας. Η συγγραφέας θα προσθέσει μερικές ακόμη αφηγήσεις του και θα "στρώσει" το σύνολο του υλικού της.

Το βιβλίο είναι άκρως αποκαλυπτικό όχι μόνον για τα όρια της ζωής του Μάρκου, ή τα ευρύτερα της μουσικής μας ιστορίας και παράδοσης, μα και για όλη την πορεία της ελληνικής κοινωνίας από τις αρχές έως τα μέσα του 20ου αιώνα.

Η αφήγηση του Φράγκου είναι σκληρή αλλά και απολαυστική, ζωντανή αλλά ταυτόχρονα ωμή και τελικά βαθειά ανθρώπινη. Εμφανίζεται αμείλικτος με τον εαυτό του, με μια ανελέητη αυτοκριτική *" ...ήμουνα ένα ρεμάλι και μισό, και δεν ενδιαφερόμουνα παρά μόνον για το μπουζούκι και το χασίσι μου...".* Συχνά περιαυτολογεί, αλλά το κάνει σαν μια τελευταία γραμμή αμύνης ενάντια σε αυτό που δεν του ήρθε ποτέ. Την αναγνώριση. Σε συνδυασμό μάλιστα με τον πλούτο που ήδη βίωναν στις μέρες του, μουσικοί με ελάχιστο ειδικό βάρος ήταν επόμενο ότι του δημιουργούσε, εκνευρισμό, απογοήτευση.

"...Όμως το 'χω παράπονο ότι εγώ ο Μάρκος, που άρχισα όλο αυτό το νταλαβέρι του λαϊκού τραγουδιού, δεν ωφελήθηκα οικονομικώς όσο αυτοί οι μπουζουξήδες που είναι τώρα και κάνουν τον μέγα και τον τρανό...

Η γλώσσα του είναι, με τα σημερινά δεδομένα, αποδεκτή, με τα μέτρα της δεκαετίας του '70 οξύτατη, ιδιαίτερα αν συνυπολογισθεί πως η συγγραφέας έχει επέμβει συμμαζεύοντας τις ύβρεις του πρωτότυπου κειμένου. Ο, μάλλον, υποκριτικός συντηρητισμός των παλαιότερων χρόνων, προφανώς στέρησε την αφήγηση από μια ακόμα πιο αυθεντική ταυτότητα.

Μολοντούτο περνάει το ύφος μιας γλώσσας γνήσια λαϊκής με αντίστοιχες εκφράσεις και ιδι ωματισμούς:
"Δεν μπόρεγα", "πως είναι ο στόμας μου;", "με άρεζε", "τίποτες",
"μην αρωτάς",
"θα τους κατέπληζα", "τα δυο της δωδεκάδας", "πιο αψηλά"

και άλλα πολλά.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η βιογραφία του Μάρκου αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική συμβολή στην εκτίμηση των πραγμάτων της Ελλάδας του 20ου αιώνα. Με την αμεσότητα που έγραφε τα στιχάκια του, με την τέχνη που έπαιζε τις νότες του, με την ακρίβεια που εκτελούσε τα τραγούδια του διηγείται την πολυτάραχη ζωή του, τον πόνο, την απογοήτευση, τη σκληρότητα που βίωσε, τα σφάλματα που έκανε, το κυνηγητό που υπέστη. Μέσα από το προσωπικό του βίωμα, αναδύεται η πορεία ενός ολόκληρου τόπου, ενός ολόκληρου λαού και μετατρέπει την έκδοση σε ένα εξαιρετικό όχημα εξερεύνησης του παρελθόντος.

Αν έπρεπε απαραίτητα να ανιχνεύσω ένα αρνητικό στοιχείο, θα μετέφερα την άποψη του Άρη Νικολαίδη που αλίευσα από το διαδίκτυο (http://www.klika.gr/cms/index.php/afierwmata/markos-vamvakaris/176-markos-biografia.html.)

"....Το μόνο ίσως που εντυπωσιάζει αρνητικά είναι τα σημεία που φαίνεται να κατέγραψε η Βέλλου-Κάιλ. Η ίδια υποστηρίζει στην εισαγωγή του βιβλίου ότι αφορμή για τη συνάντησή της με το Μάρκο είναι μια εργασία που ήθελε να κάνει σε σχέση με τους δρόμους του μπουζουκιού και τα ταξίμια. Πράγματι, στα τελευταία κεφάλαια του βιβλίου γίνεται μια τέτοια προσπάθεια. Εκεί όμως πραγματικά θα «χαθεί η μπάλα»! Ο Μάρκος προσπαθεί να εξηγήσει στη Βέλλου-Κάιλ τα ντουζένια, τα ταξίμια, τους δρόμους και τους ρυθμούς. Στο μυαλό της όμως είναι όλα μπερδεμένα, κύρια λόγω της άγνοιάς της: «…το ταξίμι και ο δρόμος το ίδιο πράμα είναι;»

,

«…ας πούμε ότι ξεκινάτε τη Φραγκοσυριανή με ένα άλλο (!) νιαβέντι…»
…! Μα πάει ποτέ ένας καραβομαραγκός να συζητήσει με τον Μπριατόρε για το σύστημα μετάδοσης της Ρενό; Αποτέλεσμα; Ένα εφτασέλιδο (σελ. 267-273) πλήρους ασυναρτησίας..."

Ο ίδιος όμως, θα κλείσει το κριτικό του σημείωμα αναφέροντας:

"...Τέλος, κρίνοντάς το σαν πιθανή αγορά, το βιβλίο είναι απαραίτητο σε οποιαδήποτε βιβλιοθήκη. Αρκεί μόνο το ότι είναι η μοναδική ουσιαστικά εκτενής βιογραφία του Μάρκου. Η έκδοση είναι του 1978, απ' τις εκδόσεις «Παπαζήση»..."